

УДК 37.091.31:355.541.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.57>

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕТОДІВ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОЇ ВИДИМОСТІ

Завістовський О.Д.,*старший викладач**кафедри тактико-спеціальної підготовки**Дніпровського державного університету**внутрішніх справ*

ORCID: 0000-0002-0126-5102

Бодирєв Д.А.,*старший викладач**кафедри тактико-спеціальної підготовки**Дніпровського державного університету**внутрішніх справ*

ORCID: 0000-0003-1070-619X

Завістовський О.Д., Бодирєв Д.А. Оптимізація методів проведення занять з вогневої підготовки курсантів Національної поліції України в умовах обмеженої видимості.

Стаття присвячена розгляду ефективних методів підготовки поліцейських до ведення вогневих операцій у ситуаціях з обмеженою видимістю. Під час дослідження проаналізовано сучасні виклики, що виникають у поліцейській діяльності, пов'язані із складними умовами обмеженої видимості, такими як нічні операції або погані погодні умови. У свою чергу, підготовка кваліфікованих фахівців повинна бути спрямована на формування вмінь та навичок, які відповідають професійно кваліфікаційним характеристикам роботи поліцейських, завданням, які перед ними ставляться суспільством і відповідати реаліям практичної складової службової діяльності. Якість професійної підготовки знаходиться у прямій залежності від форм і методів навчання, які обираються для реалізації поставлених цілей. Ці форми та методи повинні бути професійно орієнтованими. З урахуванням цього практичні заняття з вогневої підготовки в умовах обмеженої видимості можна розглядати як особливий вид навчальних занять.

В статті розглядаються різні аспекти вогневої підготовки, такі як стрільба у темряві, використання інфрачервоних технологій та спеціалізованого спорядження для поліцейських. Автори пропонують оптимальні методики та стратегії для покращення ефективності професійної підготовки здобувачів вищих навчальних закладів освіти Національної поліції України, зокрема, враховуючи особливості обмеженої видимості та ризику, пов'язані з цими умовами. На основі проведеного дослідження розроблено комплекс заходів, що сприяють підвищенню ефективнос-

ті проведення вогневої підготовки з курсантами (майбутніми поліцейськими) у темний час доби, в умовах задимлення та інших факторів обмеженої видимості.

Результати дослідження можуть бути підставою для вдосконалення програм вогневої підготовки здобувачів вищої освіти (курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання) Національної поліції України та сприяти підвищенню їхньої готовності до дій в умовах обмеженої видимості та швидко приймати відповідні рішення під час виконання професійних обов'язків у звичайних умовах, умовах обмеження часу, а іноді й обмеження ресурсів, у темну пору доби, критичних і екстремальних ситуаціях.

Ключові слова: вогнева підготовка, стрільба, обмежена видимість, поліцейські, курсанти, оптимізація, методи проведення занять.

Zavistovskyi O.D., Bodyriev D.A. Optimization of the methods of conducting fire training classes for cadets of the National Police of Ukraine in conditions of limited visibility.

The article is devoted to the consideration of effective methods of training police officers to conduct fire operations in situations with limited visibility. The study analyzed modern challenges in policing in difficult conditions of limited visibility, such as night operations or bad weather conditions. In turn, the training of qualified specialists should be aimed at the formation of skills and abilities that correspond to the professional and qualification characteristics of the work of police officers, the tasks that are set before them by society and correspond to the realities of the practical component of official activity. The quality

of professional training is directly dependent on the forms and methods of training that are chosen to achieve the set goals. These forms and methods should be professionally oriented. Taking this into account, practical exercises in fire training in conditions of limited visibility can be considered as a special type of training.

The article examines various aspects of firearms training, such as shooting in the dark, the use of infrared technology, and specialized equipment for police officers. The authors offer optimal methods and strategies for improving the effectiveness of professional training of graduates of higher education institutions of the National Police of Ukraine, in particular, taking into account the features of limited visibility and the risks associated with these conditions. On the basis of the conducted research, a set of measures has been developed that contribute to increasing the effectiveness of conducting fire training with cadets in the dark, in conditions of smoke and other factors of limited visibility.

The results of the study can be the basis for improving the fire training programs of higher education graduates of the National Police of Ukraine and contribute to increasing their readiness to act in conditions of limited visibility and to quickly make appropriate decisions during the performance of professional duties in under normal conditions, conditions of time limitation, and sometimes resource limitation, in the dark, critical and extreme situations.

Key words: fire training, shooting, limited visibility, police officers, cadets, optimization, training methods.

Постановка проблеми. Зважаючи на унікальні вимоги обмеженої видимості, існує необхідність адаптації традиційних методів вогневої підготовки для ефективного тренування здобувачів вищої освіти МВС України. Потрібно визначити оптимальні стратегії та підходи для забезпечення високої якості підготовки в умовах обмеженої видимості. Враховуючи сучасний розвиток технологій, проблема також полягає у визначенні ефективних інноваційних рішень та використанні спеціалізованого обладнання для оптимізації тренувань умовах обмеженої видимості. Також проведення занять у ситуаціях обмеженої видимості вимагає врахування психологічних аспектів, таких як стресові ситуації та прийняття рішень в умовах обмеженої інформації. Водночас при проведенні занять з вогневої підготовки, викладачам слід розглядати аспекти командної взаємодії та координації між курсантами.

Метою статті є оптимізація методів проведення занять з вогневої підготовки курсантів вищих навчальних закладів з підготовки фахів-

ців для підрозділів поліції в умовах обмеженої видимості.

Стан опрацювання проблеми. Аналіз наукових досліджень та публікацій в яких започатковано розв'язання проблеми показує, що питання оптимізації методів проведення занять з вогневої підготовки серед поліцейських та курсантів вищих навчальних закладів освіти зі специфічними умовами навчання не досить детально розглядалось вченими в галузі стрільби з бойової зброї. Проте, деякі автори в своїх наукових дослідженнях розглядали аналогічні питання цього напрямку, а саме: В.Д. Поливанюк., В.Я. Покайчук, О.Г. Комісаров, М.М. Удяньський., І.О. Толкунов., О.О. Бондаренко., В.В. Матухно., В.М. Олекса та інші. Але враховуючи те, що це питання досконало не вивчене ми вважаємо за необхідне розглянути проблематику більш детально та поглиблено, спираючись на наукові праці розгляду вищевказаного питання.

Виклад основного матеріалу. Служба поліцейських пов'язана з високим ступенем ризику, небезпекою для життя та здоров'я, усвідомленням високої відповідальності за результати виконання завдань та безпеки громадян [1, с. 335]. Діяльність по охороні громадського порядку, боротьбі зі злочинністю, забезпечення прав і свобод громадян завжди була небезпечною [2, с. 44]. Готовність виконати на високому рівні поставлені службові завдання, в тому числі в екстремальних умовах – основний обов'язок кожного співробітника поліції. Саме тому вогнева підготовка є важливою складовою частиною професійної підготовки співробітників Національної поліції України. Сутність вогневої підготовки працівників поліції полягає у формуванні висококласних фахівців [3, с. 672]. Вогнева підготовка, як складова професійної підготовки, у свою чергу призначена озброїти працівників поліції основним інструментом виживання у сутичці з правопорушником та постановки його поведінки під контроль [4, с. 111]. Але, при цьому, чинне законодавство України на сьогодні не передбачає чітких алгоритмів або комплексу дій при стрільбах в умовах обмеженої видимості. Натомість, згідно з вимогами п. 10.4 наказу МВС України від 01.02.2016 р. № 70 «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю» ведення вогню повинно бути терміново припинено кожним, хто стріляє, самостійно у випадках втрати орієнтира під час проведення стрільб в темну пору доби» [5]. Наявність вищевказаного застереження не виключає можливості у майбутніх поліцейських в подальшій службовій діяльності потрапити у ситуацію, коли необхідно застосувати табельну вогнепальну зброю у нічний час або за поганих погодних умов.

Відсутність освітлення або його обмеженість під час стрільби – вважається екстремальною

ситуацією. У майбутніх поліцейських при виконанні вправ зі стрільби за таких умов виникають певні труднощі, такі як: зниження зору, як наслідок – складність розпізнавання цілі; зниження концентрації, що пов'язано зі стресом стрільця; зниження точності, що викликає певні проблеми з утриманням зброї та прицілюванням; дезадаптація: перехід від освітленої обстановки до темряви може потребувати часу для адаптації організму курсанта до змін. Це може впливати на швидкість реакції та точність стрільби під час перших хвилин у темряві.

Професійна підготовка поліцейських потребує суттєвого оновлення. Основною метою підготовки правоохоронців до службової діяльності є формування високого рівня готовності до дій в екстремальних ситуаціях [6, с. 127]. Під час навчального процесу вогневої підготовки потрібно проводити заняття з курсантами та діючими поліцейськими за умов недостатньої освітленості. Для того, щоб він отримував певні навички та відбулась первинна адаптація до цих умов [1, с. 675]. Готуючи поліцейських до стрільби в умовах обмеженої видимості, необхідно прививати їм стійкі навички дій з особою зброєю, навчати спостерігати за об'єктами, місцевістю та відшукувати цілі обома очима, визначати їх ступінь небезпеки в умовах дощу, туману, сутінок і в повній темряві [7, с. 25]. До того ж, проаналізувавши такий нормативний акт, як «Курс стрільб для поліцейських», затверджений наказом МВС № 334, ми визначили, що здобувачам вищої освіти системи МВС України потрібно мати базові елементи техніки стрільби, їх послідовності і правильні способи виконання кожного [8]. Отже, перед тим, як проводити заняття зі стрільби в умовах обмеженої видимості, у курсантів повинні бути сформовані та відпрацьовані навички стрільби при нормальному освітленні.

Тренування в умовах обмеженої видимості може збільшити стресостійкість, оскільки особа навчається ефективно працювати в екстремальних умовах та при стресових ситуаціях. [9, с. 250]. Стрес – психофізіологічне явище, яке може впливати на точність та якість стрільби. Це може впливати на стрільця, порушуючи його реакцію, зменшуючи або навпаки підвищуючи швидкість стрільби за рахунок адреналіну, викликати напруження м'язів, що призводить до менш контрольованих та менш точних рухів. Особливо це може стосуватися м'язів, необхідних для стабілізації зброї та утримання точної позиції при стрільбі. Для подолання впливу стресу на точність стрільби, викладачам важливо проводити систематичні тренування та відігравати тактичні сценарії, які враховують стресові ситуації. Також важливо навчати курсантів ефективним технікам релаксації та стрес-ме-

неджменту для зниження негативного впливу стресу на їхню точність та ефективність.

Варто зазначити, що використання технічних засобів також можуть створювати труднощі. Яскравим прикладом такого обладнання можуть бути тепловізори та приціли – технології, які дозволяють збільшити ефективність та точність при стрільбі в умовах обмеженої видимості. Тепловізори дозволяють виявляти об'єкти за їх тепловим випромінюванням, тоді як приціли допомагають визначити точне місце розташування цілі [10]. Перевагами таких засобів є наявність інфрачервоного випромінювання, що дозволяє з високою точністю спостерігати ціль в умовах обмеженої видимості та знизити ризик випадкового пострілу. Курсанти повинні бути навчені правильно використовувати це обладнання та реагувати на можливі помилки або збої у роботі.

Існують деякі конкретні вправи, які можуть бути використані для підготовки здобувачів вищої освіти МВС України до стрільби в умовах обмеженої видимості:

- 1) використовувати лазерну зброю або лазерні мішені, для кращої ідентифікації цілі;
- 2) стрільба в умовах туману або задимлення, (при наявності таких технічних засобів, як генераторів диму, курсанти зможуть краще пристосуватися та почувати себе впевненіше, при стрільбі за поганих погодних умов);
- 3) стрільба під час руху, що допоможе сформувати навички реагування на реальні ситуації та покращить тактичну роботу в групах;
- 4) стрільба на різних дистанціях в умовах обмеженої видимості, може покращити координацію та точність прицілювання стрілка;
- 5) стрільба з обмеженим часом не тільки пришвидшить ідентифікацію цілі, а й покращить навички орієнтування місцевості.
- 6) навчання та використання під час стрільби нічних прицілів або тепловізорів;
- 7) використання симуляторів темряви або затемнених приміщень для створення обстановки обмеженої видимості.

Для швидкого засвоєння вмій та навичок стрільби в умовах обмеженої видимості викладачу необхідно спостерігати за технікою та помилками стрільця, робити зауваження та пропонувати шляхи усунення проблеми або полегшення техніки виконання вправи для того, щоб курсант зрозумів що йому необхідно покращити і над чим працювати більше.

Взагалі головними проблемами у використанні та застосуванні вогнепальної зброї здобувачами закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання є обставини правомірного використання вогнепальної зброї; низька професійно-психологічна підготовка; відсутність навичок проведення тактично-теоретичних дій зі зброєю; ігнорування заходів безпеки; відсутність резуль-

тативного методу навчання застосування зброї у типових ситуаціях; погана правова підготовка особового складу [11, с. 249]. В реаліях сьогодення можна зауважити, що система правоохоронних органів взагалі та Національної поліції окремо без сумніву зазнає змін та адаптується до умов сьогодення [12].

Висновки. Стрільба в умовах обмеженої видимості є складним завданням, яке вимагає від здобувачів вищої освіти Національної поліції України особливих навичок і відповідної підготовки. Оптимізація методів проведення занять з вогневої підготовки в умовах обмеженої видимості може допомогти поліпшити ефективність навчання, підвищити рівень безпеки курсантів вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, та сприяти підвищенню кваліфікації майбутніх правоохоронців через їх навченість працювати за різних умов та ситуацій, користуватися спеціальними приладами та обладнанням для ідентифікації цілі, що дозволяє поліцейським працювати більш універсально.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Zavistovskyi, O.D. (2023). Implementation of information technologies in the professional training of future police officers in higher educational institutions of education. *Publishing House "Baltija Publishing"*. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/290/7922/16752-1>.
- Шаповалов, Б.Б. & Завістовський О.Д. (2021). Забезпечення виживання поліцейських і персоналу охорони в екстремальних ситуаціях: американський підхід. *Бизнес и безопасность*, (1), 44-45.
- Поливанюк В.Д., Бодирев Д.А., Завістовський О.Д. Правові та методичні основи організації вогневої та фізичної підготовки працівників територіальних органів Національної поліції України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал*, 2021. Спеціальний випуск, № 2 (116). С. 672–676.
- Завістовський О. & Поливанюк В. (2023). Вдосконалення питання професійної підготовки працівників підрозділів поліції України на етапі викликів сучасності. *Матеріали конференцій МЦНД*, (17.11.2023; Івано-Франківськ, Україна), 110–112. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/816>.
- Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : наказ МВС України від 01.02.2016 р. № 70.
- Завістовський О.Д. Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних ситуаціях. *The III International Scientific and Practical Conference «Theories, methods and practices of the latest technologies»*, November 07–09, Tokyo, Japan. 387 p. – P. 126. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5624/1/166852046996524.pdf#page=127>.
- Застосування та використання вогнепальної зброї працівниками поліції в умовах відсутності або обмеженого освітлення : метод. рекомендації/ кол. авт.; за ред. к.ю.н., доц. В.Д. Поливанюка. Дніпро : ДДУВС, 2021. 72 с.
- Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських : наказ МВС України від 26.04.2019 р. № 334.
- Казначеев Д.Г., Лісовик А.О. Особливості розвитку навиків влучної стрільби у курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання МВС України. Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: зб. тез II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 жовтня 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 250-251. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4b08361d-dc52-4cf8-ad5f-f91435e89614/content#page=250>.
- Тепловізори та приціли: покращення точності та безпеки при стрільбі в умовах обмеженої видимості. *Firtka. Агенція новин*. URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/teplovizori-ta-pritsili-pokrashchennia-tochnosti-ta-bezpeki-pri-strilbi-v-umovakh-obmezhenoii-vidimosti>.
- Бодирев Д.А. & Завістовський О.Д. (2023). Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*, (3), 246–249. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284717/278803>.
- Polyvaniuk V.D. (2024). Impact of the war in Ukraine on the law enforcement system in general and the national police of Ukraine in particular. *редакційна колегія*, 433. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/02/APP_01_2024.pdf#page=433.